

Jornades de Dret Català a Tossa

Un lloc de trobada imprescindible del dret civil

Les Jornades de Dret Català de Tossa arriben aquest any 2008 a la quinzena edició i han esdevingut un observatori imprescindible per entendre l'evolució del dret civil al nostre país des de la transició fins a la plena democràcia, i també per albirar els reptes del futur.

El Dr. Miquel Martín és catedràtic de Dret Privat a la Universitat de Girona. El 1980 era un jove professor associat de la Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona que va tenir la pensada d'organitzar un fòrum de debat sobre el dret civil català i fer-lo al seu poble, a Tossa de Mar. Amb il·lusió i tenacitat, va posar en marxa les Jornades de Dret Català a Tossa i els va donar un prestigi que es manté i s'incrementa. Gairebé trenta anys després, les Jornades, que tenen caràcter biennal, han esdevingut un lloc de trobada imprescindible per entendre l'evolució del dret civil al nostre país. El temps transcorregut en aquests anys ha estat un període complex, que va des de la transició fins a la consolidació de la democràcia i des d'un dret català que havia quedat ancorat en el passat fins a la construcció d'un instrument modern i de futur. Avui, en uns moments de fort debat identitari, el dret civil català avança sense fer soroll i representa un altre tret característic de la personalitat del nostre poble.

Imatge de les Jornades, obra de Bonaventura Anson.

Les Jornades de Tossa. La cuina del dret civil català

Des de les primeres Jornades han passat molts anys i es podria ben dir que el dret civil català s'ha cuinat a Tossa. A les sessions de treball "s'han tocat tots els temes, s'ha discutit molt", diu Martín. "El 1980 ens preguntàvem què havíem de fer —continua— perquè es partia d'un dret que en alguns aspectes havia quedat antiquat". Aleshores feia poc que s'havia recuperat l'autogovern i el Parlament de Catalunya encara no havia començat a legislar. Quan el Parlament (el legislador) es va posar a treballar, va decidir fer avançar el dret civil mitjançant l'elaboració de lleis especials, primer, i de codis parcials, després, i no va ser fins a finals de la dècada dels noranta que es va proposar de fer un codi civil complet. Aquest procés complex i vacil·lant ha estat viscut des de les Jornades de Tossa amb intensitat, ha estat seguit com un repte al qual s'havia de respondre amb un compromís creixent, amb voluntat de suggerir al legislador què calia fer. L'exercici ha engrescat els especialistes i ha enfortit la tradició de les trobades, que enguany arriben a la quinzena edició i tenen més de doscents congressistes inscrits. Miquel Martín afirma que les Jornades són també un acte d'afirmació nacional i que la legislació catalana "genera una gran enveja, unes vegades sana i d'altres no tant."

Un dret nacional en temps d'harmonització i globalitat

En hores d'harmonització i globalització podria semblar que treballar en un dret nacional és caminar enrere, però el Dr. Martín ho nega, "perquè en el procés de convergència no és el mateix ser-hi que no ser-hi". Adverteix, a més, que els que lideren l'harmonització del dret europeu són els alemanys, els francesos i els holandesos, la qual cosa introdueix un biaix cultural evident. El repte es troba, segons el jurista, a fer que aquest biaix no sigui tan fort i que es prengui en consideració "la manera de ser i la mentalitat de la tradició catalana". En aquest sentit, des del dret civil català es pot aportar una visió liberal, perquè, segons explica, el nostre codi es basa en l'autoresponsabilitat, en el respecte de la paraula donada. "El nostre dret resumeix la manera d'entendre la cultura de l'esforç", diu, perquè en matèria de dret no tots els països tenen la mateixa visió. Diagnostica, a més, que els que ens envolten mantenen una posició més proteccionista i posa com a exemple el tractament que el dret català ha donat històricament a la dona, molt més liberal que en altres drets, com l'espanyol; també hi ha la qüestió del patrimoni, en la qual el català es distingeix per la separació de béns, i, en el dret successori, amb fórmules com la *legítima curta*, que consagren la institució de l'*hereu*.

Primeres Jornades de dret català a Tossa, l'any 1980.

En hores d'harmonització i globalització podria semblar que treballar en un dret nacional és caminar enrere, però el Dr. Martín ho nega, "perquè en el procés de convergència no és el mateix ser-hi que no ser-hi."

Per Martín, el gran drama de la societat jurídica espanyola és que no hi ha tradició comparatista i fins i tot parlar-ne ha estat mal vist, per la qual cosa no se li ha prestat gaire atenció. Desmenteix que el seu interès per comparar pugui provenir del fet de procedir d'una tradició jurídica —el dret català— que fa uns anys estava més morta que viva, i assegura que no es pot ser jurista sense ser mínimament comparatista. Posa com a exemple els americans, els alemanys, també els holandesos, tots ells grans comparatistes, que fa temps que saben que el dret no es pot moure en compartiments estancs, ni tampoc està per fer aventures a les quals no s'afegeix ningú, perquè "davant els problemes socials les solucions són limitades i, si una cosa no la fa ningú, vés en compte de fer-la tu". El comparatista —argumenta— busca en els altres drets uns models, n'investiga els avantatges i els inconvenients i mira de trobar un encaix en la seva societat. Considera la tasca d'immersió en els altres drets, que duu a terme des de l'Observatori del Dret Privat Europeu de la UdG, com un procés dur en el qual cal posar-se en el lloc de l'altre i conèixer també el sistema que utilitza.

De la Compilació dels seixanta al Codi civil català

Miquel Martín defineix el dret com un instrument per resoldre conflictes. Matisa, però, que el dret civil és un gran desconegut, tot i ser el dret de les persones, el que afecta els aspectes més directes, aquell que no representa només un comerciant ni un consumidor, sinó tothom; per això diu que és bàsic disposar d'un dret civil modern.

A Catalunya vivim un procés en el qual s'està construint un nou codi civil que busca superar la darrera compilació, que data dels anys seixanta. És un treball que encara no s'ha acabat perquè, al costat d'aspectes que estan molt clars, n'apareixen d'altres en els quals es tenen molts dubtes. Segons el catedràtic de la UdG, "el problema és a la Constitució, a l'article 149.1.8, que diu què pertany a l'Estat i què pertany als territoris amb un dret civil propi". El problema, com tantes altres vegades, està en el text constitucional, que no és prou clar i, per això, cada administració en fa una interpretació interessada. Revela que el nou Estatut de Catalunya, en la versió que no va prosperar, preveia aclarir aquest article.

Del nou codi civil ja estaven en vigor els llibres primer, de *Disposicions generals*, i el cinquè, de *Drets reals*. L'any 2008 s'han aprovat els llibres tercer, de *Persona jurídica*, i el quart, de *Successions*, i ara està a punt de ser enviat al Parlament de Catalunya el llibre segon, de *Persona i família*. Queda pendent el llibre sisè i últim, el d'*Obligacions i contractes*, que, d'acord amb la Llei primera, és a dir, la Llei de l'any

Per Martín, el gran drama de la societat jurídica espanyola és que no hi ha tradició comparatista i fins i tot parlar-ne ha estat mal vist, per la qual cosa no se li ha prestat gaire atenció.

2002 que preveu quin haurà de ser el contingut del Codi civil de Catalunya, haurà d'incloure la regulació d'aquestes matèries, comprenent-hi els contractes especials i la contractació que afecta els consumidors. És un llibre que resulta ser el més complex de confeccionar, perquè "la Constitució diu que les bases de les obligacions contractuals són competència de l'Estat, però ningú no sap què són les bases i Estat i Generalitat les interpreten d'una manera diferent", diu, punyent, Martín. "El sentit que Catalunya disposi, per exemple, d'un contracte de compravenda diferent del de la resta d'Espanya és el de poder-lo regular d'una manera més moderna, més adaptada a les directives europees i a les necessitats socials", prossegueix, i explica que si haguéssim de mesurar l'obertura del pensament jurídic català respecte de l'espanyol, obtindríem com a resultat que el vuitanta-cinc per cent dels juristes de l'Estat que participen en comissions europees són catalans.

La participació de la UdG en la codificació del dret civil

En el procés de codificació del dret civil català, els professors del Departament de Dret Privat de la Universitat de Girona hi han tingut un paper molt destacat. Des del moment que la Generalitat va crear l'Observatori del Dret Privat de Catalunya, Miquel Martín i Jordi Ribot hi han participat activament, el primer dirigint la Secció d'Harmonització i, el segon, com a coordinador del llibre de *Persona i família*.

Les XV Jornades de Dret Català de Tossa

Amb el títol "El nou dret successori del Codi civil de Catalunya" es duran a terme, els dies 25 i 26 de setembre de 2008, les Quinzenes Jornades de Dret Català de Tossa. Aquest cop les ponències que es llegiran giren al voltant de les noves característiques que aporta el text que fa poc ha estat aprovat pel Parlament de Catalunya i que busca una major igualtat, solidaritat, responsabilitat i justícia social.

El nou dret successori

Entre les característiques més importants del nou dret successori aprovat aquest mes de juny cal destacar la introducció d'una regulació més completa i actualitzada dels pactes successoris, la qual permetrà una millor ordenació de la successió en l'empresa familiar mitjançant els protocols familiars, o les novetats en la successió testamentària i l'actualització de les formes dels testaments. Com a aspectes que criden més l'atenció cal assenyalar l'equiparació del tractament successori del cònjuge vidu i del convivent supervivent d'una unió estable de parella i la introducció dels maltractaments i dels delictes contra els drets i deures familiars, com ara l'impagament de pensions o l'abandonament de la família, com a causa d'indignitat successòria.

Equip organitzador de les Jornades amb el rector de la UdG, Josep Maria Nadal. Any 1994.